

SØNDAG FOR DE FORFULGTE



23. søndag i treenighetstiden

13. november 2022

Prekentekest: Matt. 24, 35-44

Lesetekster: Jes. 51,11-16; 1. Tess. 4,13-18

Søndag for de forfulgte

Andre søndag i november markerer mange menigheter, både innenfor og utenfor Den norske kirke, Søndag for de forfulgte. I år sammenfaller dette med 23. søndag i treenighetstiden, en søndag som ofte må vike for andre merkedager som Bots og bønnedag og Allehelgensdag. Tekstene for som er oppsatt for dagen fungerer godt i en kontekst hvor forfulgte kristne får vår oppmerksomhet. Ja, vi vil si at tekstene passer ekstra godt sett i lys av de livsforhold forfulgte står i, for dem er ikke tanken om at Jesus skal komme igjen en trussel, men et håp om rettferdighet og befrielse fra undertrykkende makter og myndigheter. Deres situasjon kan hjelpe oss som tilhører klodens mest privilegerte til å forstå og ta på alvor utfordringene som denne dagen bringer oss.

Jeg kjenner på en viss berøringsangst i møte med dagens tekster og tema. Tanken om at historien går mot ett mål at Jesus skal komme igjen føles noe eksotisk. Litt henger det nok sammen med ensidig forkynnelse fra oppveksten om endetiden som stimulerte mer til frykt enn til håp. Så kommer det at vi lever i et velfungerende samfunn og nyter våre liv. I Norge lever vi ikke med krig eller myndigheter som forfølger oss. Likevel, vi vet at slik er situasjonen fra mennesker som bor ikke så langt fra oss. Temaet denne søndagen er til trøst for forfulgte og en utfordring for privilegerte som lever i en velferdsstat med et fungerende rettssystem og respekt for individets frihet; uretten skal ta slutt Jesus skal komme tilbake og bringe retten ut til folkene.

Både prekentekest fra Matteus og leseteksten fra 1 Tessalonikerbrev, har ført til ganske ville spekulasjoner hos kreative predikanter opp gjennom kirkens historie. For mange var dette angstskapende og lite konstruktivt når det kom til det å hjelpe tilhørerne til å leve livet som etterfølgere av Jesus Kristus, til gagn for Gud og medmennesker.

Også i Jesu samtid var det sterke forventinger om at Herrens dag skulle komme med fred og frihet fra invaderende imperier. De ventet på Messias, en konge av politisk karakter som skulle befri dem fra romerne. Jesu vei var helt forskjellig; den endte tilsynelatende på et kors, men korsfestet Messias var ikke det folk ventet seg. Men det endte ikke der, Jesus var tydelig i sin undervisning av disiplene. Det kommer en dag, Herrens dag, da skal tingene settes i

rett stand. For maktmennesker og despoter, er dette en trussel. For torturerte og de som er undertrykte av dem, er dette et budskap om håp, rettferdighet og helbredelse.

Denne søndagens tekster, og for øvrig andre tekster av eskatologisk art, er ikke ment å stimulere til eskapisme eller ville spekulasjoner om verdens ende, men å oppmuntre til tro og etterfølgelse. Jeg vil anbefale at man ser på alle tekstene for dagen, også den gammeltestamentlige teksten fra Jesaja, når prekenen skal forberedes. Da får man den helhet som er nødvendig i møte med vanskelige, og må vi vel si; til tider misbrukte tekster.

Hverken dagen eller timen

I Matteus 13 finner vi syv lignelser om Guds rike i denne verden. I Matt. 24,32 – 25,46 balanseres dette av syv lignelser om Jesu fremtidige komme. 'Dagen' i vår tekst er presumptivt 'Herrens dag', som det var store forventinger til i Jesu samtid; en forventning om at Gud skulle utfri Israel fra all undertrykkelse og skape en ny verdensordning hvor freden skulle råde. Mange mente å se konkrete tegn på at den dagen var nær, og tidfestet dette, til forargelse og motstand fra mer konservative rabbinere. I kontrast til dette sier Jesus at ingen kjenner dagen, ikke englene ikke engang ham selv, bare Far, Sak. 14,7.

Slik som Noa-flommen kom plutselig og uventet, slik vil det også være når Jesus kommer igjen. Folk vil være opptatt med sitt, spise og drikke, gifte seg. Det er selvsagt ikke uttrykk for at disse handlingene er syndefulle i seg selv, men at livet går sin gang. Poenget er det uventede som vil inntreffe med at Jesus kommer igjen og Guds rike trer synlig inn i vår verden.

På samme måte som flommen på Noahs tid vil dette være en universell hendelse. Den innebærer dom og adskillelse. To menn arbeider på marken; en blir tatt med, den andre blir igjen. To kvinner maler på en kvern, et velkjent bilde fra datidens landsbyliv, hvor naboer bor tett i tett med en gårdsplass hvor to nabokvinner hjelper hverandre med å male korn. En blir tatt med, den andre tilbake. Disse versene sammen med et par vers fra dagens lesetekst i første Tessalonikerbrev har hatt stor innflytelse i visse kretser hvor bortrykkelsen med folk plutselig rykket bort fra hjemmene, jobben, bil eller fly; der de måtte befinne seg. De som blir tilbake, bare har mørke i vente. Ikke uventet har slike forestillinger malt med bred pensel vært traumedannende for mange, noen av dem kan være blant dem som er i kirken denne søndagen.

For er det slik at vi skal rykkes bort for å møte Jesus i en sky og flykte bort fra denne fortapte jord? Neppes. Paulus tenker ikke her på en bokstavelig talt oppstigning. Dette er bilder som søker å kommunisere det ubeskrivelige, hentet fra Daniel 7, hvor "en som var lik en menneskesønn" kommer med himmelens skyer. Han kommer for å bringe rettferdighet og frihet og for å ta et endelig oppgjør med ondskapens herskere på jorden.

Teologen N.T. Wright mener Paulus intensjon i denne tekster er ikke å stimulere til spekulasjoner, men å bringe trøst og oppmuntring. Paulus' kontekst var Romerriket, mange hadde flyttet fra Roma til forskjellige kolonier, men hadde status som romerske borgere. Ved anledning at keiseren kom på besøk til kolonibyen, ville disse dra ut for møte ham og følge ham på siste biten inn til byen. Så også her; når Jesus kommer tilbake vil de som da lever møte ham og være med ham når han inntar jorden for å bringe frelse til alle som har satt sin lit til ham. Det er vel det vi ber om i Herrens bønn; "La riket ditt komme, La viljen din skje på jorden slik som i himmelen".

For Tessalonikerne var dette til stor trøst, for de levde under hard forfølgelse hvor de hadde måttet betale dyrt for sin bekjennelse til Jesus Kristus. For oss som lever i en annen tid og i andre vilkår må kanskje bruke andre bilder og snakke om Jesu tilsynekomst, som jo Paulus også selv gjør andre steder, enn å snakke om en konkret nedstigning.

Du må ikke sove

Skrev Arnulf Øverland i 1937 han så nazismens spøkelse materialisere seg til det tyranniske og demoniske rike det faktisk ble. Selv ble han forfulgt, ikke på grunn av sin tro på Kristus—han kalte kristendommen den tiende landeplage—men for sine motstandsdikt og satt fengslet i Møllergata 19, Grini og Sachsenhausen. Interessant at nettopp han kommer med en så innstendig oppfordring til å bry seg:

"Du må ikke sitte trygt i ditt hjem
og si: Det er sørgelig, stakkars dem!
Du må ikke tåle så inderlig vel
den urett som ikke rammer deg selv!
Jeg roper med siste pust av min stemme
Du har ikke lov å gå der og glemme!"

Søndag for de forfulgte er en slik oppfordring. Du må ikke sove! Mennesker ikke langt fra oss forfølges for sin tro, de er våre søsken i Kristus og vi må bry oss.

I det jeg skriver disse ord, tikker det inn en melding fra vår partner i Myanmar. De får være anonyme, av forståelige grunner. Det er bare et par måneder siden vi fikk treffe hverandre etter to og ett halvt års adskillelse på grunn av pandemien. Selv hadde de ikke bare hatt en lammende epidemi å stri med, men var blitt kastet ut i borgerkrig ved at militærjuntaen kuppet makten i landet.

Hun sender en video av helikopter som svever over en skole og barn med foldende hender og frykt i øynene ber om beskyttelse. Så skriver hun: "Barna er traumatiserte, de blir redde bare ved lyden av en dør som lukkes. Hører de en lyd leter de etter et sted å gjemme seg. Hver dag blir landsbyer brent ned og folk skutt. På lørdager blir fengslede med dødsdom hengt. Vi går gjennom vår mørkeste time."

Bildene jeg fikk se var barn på en skole hvor veggene var av siv og bambus, ikke i en beskyttende bunker eller tilfluktsrom i bakkens dyp. Vi kan bare forestille oss hvilke spor slike opplevelser etser inn i et barnesinn.

Vi som arbeider tett på de forfulgte kjenner på en spenning. Vi har nærkontakt med mennesker i dyp lidelse, men lever i et samfunn som ofte er opptatt av de nære ting, som roper på regjeringen om mer støtte nå når strømmen er blitt så dyr. Tenk om noe av den energien kunne kanaliseres til hjelp for mennesker i forfølgelse, enten det er Myanmar, Jemen, eller ortodokse prester i Russland som taler myndighetene imot.

Vi må ikke sove, men løfte dem fram for Gud i bønn, protestere mot undertrykkende myndigheter; ta mot flyktninger med kjærlighet og praktisk omsorg.

Det er ikke bare de forfulgte som trenger oss. Vi trenger dem, bl.a. for å forstå denne søndagens tema og tekster. For den som lever i konstant frykt for despotiske makter som vil ta friheten og livet fra dem, er tanken om en rettferdig dommer et håp om at det vil komme

en dag da noen ser dem og gir dem retten tilbake. Det er det kristne håp. En god formulering finner vi i dagens tekst fra Jesaja:

*Snart skal den som er i lenker, bli løst,
han skal ikke dø og gå i graven,
og ikke skal han mangle brød.*

Forslag til salmer

461 Tårnhøye bølger går

470 Nobody knows/ Kven veit om den urett

80 Kristne, kom i morgenlyset

671 Da jeg trengte en neste,

738 Noen må våke i verdens natt

526 Velsigna band som bind